

Anahtar Sözcükler
Değerbiçme Kuramı, tutum kaynakları, kitap tanıtım yazıları, bilimsel söylem

Keywords
Appraisal Theory, attitude resources, book reviews, scientific discourse

Çakır Sarı, H. (2025). Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında tutum kaynakları. *Dil Dergisi*, 176 (1). 80-102.

TÜRKÇE AKADEMİK KİTAP TANITIM YAZILARINDA TUTUM KAYNAKLARI

ATTITUDE RESOURCES IN TURKISH ACADEMIC BOOK REVIEWS

• Hamide ÇAKIR SARI

Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, hamide.cakir@ohu.edu.tr

Öz

Kitap tanıtım yazıları, akademik iletişimi sağlaması ve bilimsel bilgiyi inşa etmesi açısından önemli rol oynamaktadır (Hyland, 2000). Açık bir şekilde değerlendirmenin yapıldığı, övgü ve eleştiri ifadelerinin yer aldığı kitap tanıtım yazıları, disipline özgü değerleri ve kişilerarası iletişime dayalı stratejileri belirlemede bilimsel bir metin türü olarak önemli bir kaynak oluşturmaktadır (Miranda, 1996).

Bilimsel söylemi temel alan bu çalışma, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanında Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında övgü ve eleştiri ifadelerinde ne türden tutum (attitude) kaynaklarınına başvurulduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Böylece, akademik yazarların farklı disiplinlerde söylem alışkanlıkları ve yeğledikleri tutumlar ortaya konmaya çalışılacaktır. Şimdiye kadar Türkçe çalışmalarda, Türkçe kitap tanıtım yazıları çok fazla ele alınmamış, daha çok bilimsel araştırma yazılarına odaklanılmıştır. Bu noktadan hareketle bu çalışmada, bilimsel söylem alanında, Türkçe kitap tanıtım yazıları bakış açısı oluşturma ölçütleri açısından incelenerek var olan boşluk kapatılmaya çalışılacaktır. Araştırmanın kuramsal çerçevesini Martin ve White'in (2005) Değerbiçme Kuramı oluşturmaktadır. Değerbiçme Kuramı, metindeki kişilerarası

Abstract

Book reviews play a significant role in facilitating academic communication and constructing scientific knowledge (Hyland, 2000). As texts that explicitly evaluate books, incorporating both praise and critique, book reviews are crucial in identifying discipline-specific values and interpersonal communication strategies, thereby serving as an important source in academic discourse (Miranda, 1996).

This study, grounded in scientific discourse, aims to explore the types of attitude resources utilized in expressions of praise and critique in Turkish academic book reviews within the fields of Social Sciences and Natural Sciences. By doing so, the study seeks to uncover the discourse habits and preferred attitudes of academic writers across different disciplines. To date, Turkish academic research has largely focused on research articles, leaving book reviews underexplored. This study endeavors to fill this gap by examining Turkish book reviews within the framework of scientific discourse, with the aim of contributing to an understanding of the evaluative criteria employed in these reviews, an area that has not yet been sufficiently addressed in Turkish academic literature. The theoretical framework of the study is based on Martin and

üstişlevi üç temel değerbiçme kaynağı çerçevesinde incelemektedir: bilgi açısından sorumluluk (engagement), tutum (attitude) ve derecelendirme (graduation). Bu çalışmada, Türkçe kitap tanıtım yazıları tutum kaynakları (attitude resources) kullanımını bakımından incelenecektir. Çalışmanın bütüncesi, 2000–2018 yılları arasında yayımlanmış Sosyal Bilimler (Dilbilim, Tarih, Türk Dili ve Edebiyatı) ve Fen Bilimleri (Fen Eğitimi, İstatistik, Matematik) alanında rastlantısal örneklem yöntemiyle seçilmiş 30 kitap tanıtım yazısından oluşmaktadır. Çalışmada metin çözümlemesine dayalı bir içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarına ait yazılar karşılaştırılarak alan-bağımlı farklılıklar değerlendirilmiştir.

Bulgular, Türkçe akademik kitap tanıtımlarında olumlu özbeğeni (appreciation) kaynaklarının baskın olduğunu, hüküm (judgment) ve duyuşsal etki (affect) tutum kaynaklarının ise sınırlı bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Alanlar özelinde bakıldığında, Sosyal Bilimler alanında duyuşsal etki ifadelerinin sınırlı olduğu, hüküm kaynaklarının yalnızca olumlu ifadeler içerdiği ve özbeğeni kaynaklarının büyük oranda olumlu kullanıldığı belirlenirken; Fen Bilimleri alanında duyuşsal etki ifadelerinin olumlu olduğu, hüküm kaynaklarının hiç kullanılmadığı ve özbeğeni kaynaklarının yine büyük ölçüde olumlu bir dağılım sergilediği tespit edilmiştir. Bu durum, metinlerde çoğunlukla övgü dolu bir dil kullanıldığına ve eleştirel bir bakış açısının eksik olduğuna işaret etmektedir.

White's (2005) Appraisal Theory. Appraisal Theory examines interpersonal meaning in texts through three key domains of evaluation: engagement, attitude, and graduation. This study focuses on the use of attitude resources in Turkish academic book reviews. The corpus of the study consists of 30 book reviews published between 2000 and 2018 in the fields of Social Sciences (Linguistics, History, Turkish Language and Literature) and Natural Sciences (Science Education, Statistics, Mathematics) selected through a random sampling method. A content analysis method based on text analysis was employed in the study. The book reviews in the fields of Social Sciences and Natural Sciences were compared to evaluate field-dependent differences.

The findings indicate that positive appreciation resources dominate Turkish academic book reviews, whereas judgment and affect resources are used in a limited manner. In terms of the fields, in the Social Sciences, affective expressions are scarcely employed, judgment resources contain only positive evaluations, and appreciation resources are predominantly positive. In the Natural Sciences, affective expressions are positive, judgment resources are absent, and appreciation resources exhibit a largely positive distribution. This suggests that the texts predominantly employ a language of praise, with a lack of critical perspective.

1. GİRİŞ

Akademik kitap tanıtımları, bilimsel söylemin temel türlerinden biri olarak akademik dünyada önemli bir yere sahiptir. Kitap tanıtım yazıları, araştırmacıların bilimsel eserleri eleştirel bir gözle değerlendirerek güçlü ve zayıf yönlerini tartıştıkları önemli bir metin türüdür. Bu metinlerin temel amacı, belirli bir disiplinde bilimsel topluluğa yeni bir kitabı tanıtmak ve kitabın yazarı tarafından yapılan katkıyı eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmektir (Lindholm-Romantschuk, 1998). Tanıtım yazıları, kitabın amacı, içeriği ve yapısına dair genel bir çerçeve sunmanın yanı sıra, kitabın bölümlerini ayrıntılı bir şekilde tanıtarak, eserin akademik alandaki yerini ve önemini ortaya koymaktadır. Bu türden kitap tanıtımları, yazarların değerlendirmelerinin ve eleştirilerinin ifade edilebildiği, disipline özgü değerlerin ve akademik duruşun sergilendiği bir alanı oluşturmaktadır. Bu yönüyle kitap tanıtımları, bilgilendirici, açıklayıcı ve eleştirel bir nitelik taşımaktadır (De Carvalho, 2002; Hyland, 2000).

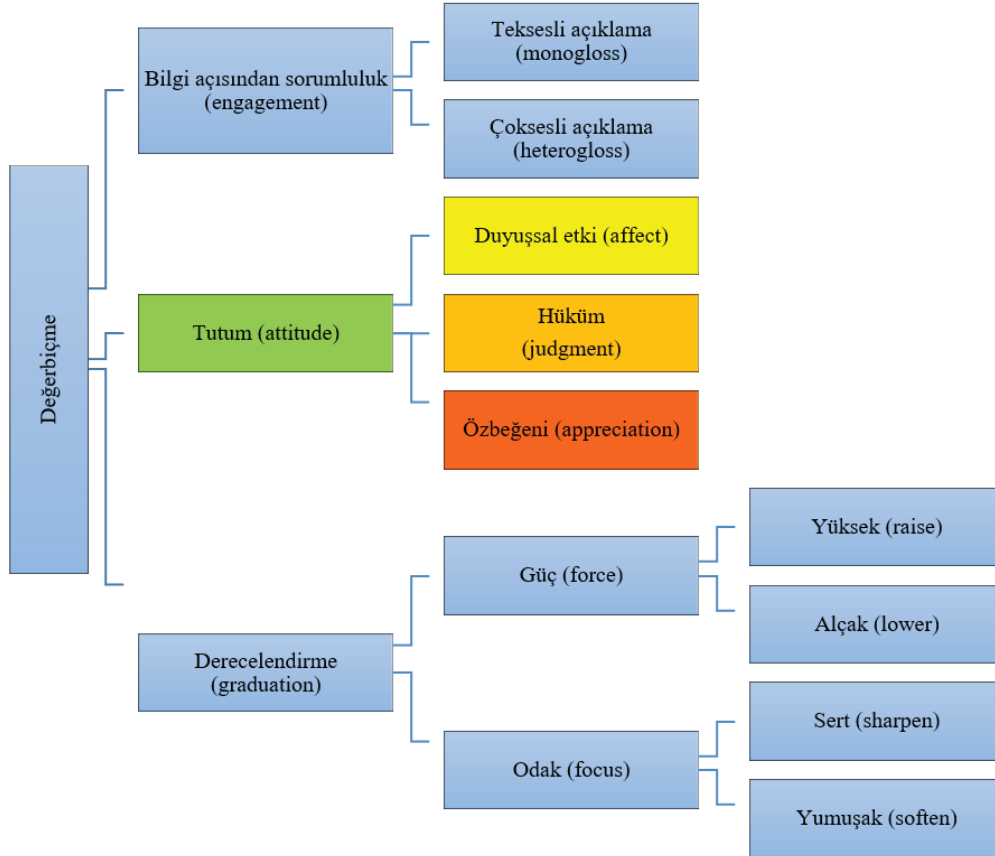
Akademik kitap tanıtım yazıları, yalnızca bir eseri tanıtmakla kalmaz, aynı zamanda bilimsel iletişimin sürekliliğini sağlamada ve akademik bilginin paylaşımında önemli bir rol üstlenir. Kitap tanıtım yazıları, alanında uzman bir kişinin eserin katkısını ve önemini değerlendirdiği, övgü ve eleştirilerle desteklediği bir metin türüdür (Hyland, 2000). Kitap tanıtım yazıları, akademik iletişimin temel parçalarından biridir. Bu metinler, bir yandan disipline özgü değerlerin belirlenmesine olanak tanırken, diğer yandan kişilerarası iletişim eğilimlerini içermesi nedeniyle akademik metin türleri içinde özel bir yere sahiptir (Miranda, 1996). Bazı uzman dergilerde kitap eleştirilerine yer verilmesi de bu türün akademik söylemdeki önemini vurgulamaktadır.

Kitap tanıtım yazıları üzerine yapılan çalışmalar, bu akademik türün karmaşıklığını vurgulayarak sözbilimsel yapısını (Agudelo, 2016; Bal Gezegin, 2015; De Carvalho, 2002; Etayve, 2017; Gea Valor, 2004; Moreno ve Suárez, 2009; Motta-Roth, 1995, 1996, 1998; Suárez ve Moreno, 2008; Tse ve Hyland, 2009), övgü ve eleştiri arasındaki dengeyi (Gea Valor, 2000; Hyland, 2000, 2004; Shaw, 2004) ve tutum kaynaklarının rolünü (Ahmadi 2014; Bal Gezegin, 2015; Cheng, 2014; Hashemi, Mahdavirad ve Mazdayasna, 2021; Nayernia ve Ashouri, 2019) ortaya koymuştur. Farklı dil ve alanlarda yapılan araştırmalar (Bal Gezegin, 2015; Giannoni, 2006; Moreno ve Suarez, 2008; Salager-Meyer ve Alcaraz Ariza, 2004), değerlendirme odaklı dilin disipline özgü normlarını, kültürel bağlamları ve kişilerarası iletişimi nasıl yansıttığını göstermiştir.

Türkçe akademik yazıların incelenmesine yönelik çalışmalar genellikle bilimsel makalelere odaklanmış, kitap eleştiri metinleri daha sınırlı sayıda çalışılmıştır. Kitap tanıtım yazılarını temel alan bu çalışma, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanında Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında övgü ve eleştiri ifadelerinde ne türden *tutum* kaynaklarına başvurulduğunu Değerbiçme Kuramı (Martin ve White, 2005) bağlamında belirleyerek var olan boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Böylece, Türkçe kitap tanıtım yazıları gibi az çalışılmış bir alana katkı sağlayarak akademik yazarların farklı disiplinlerde söylem alışkanlıkları ve yeğledikleri tutumlar, diğer bir deyişle Türkçe akademik söylemin değerlendirme uygulamaları ortaya konmaya çalışılacaktır.

1.1. Kuramsal Çerçeve: Değerbiçme Kuramı

Araştırmanın kuramsal çerçevesini Martin ve White'ın (2005) *Değerbiçme Kuramı (Appraisal Theory)* oluşturmaktadır. Bu kuram, Halliday'ın (1994) *Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi Modeli*'ne dayanmakta ve *kişilerarası üstişlevin* çözümlenmesine yönelik yeni bir yaklaşım sunmaktadır. Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi (bundan sonra DİD), metni anlamsal, edimbilimsel ve sözdizimsel boyutlarıyla ele alan bir dilbilgisi modelidir. Bu model, dilin hangi işlevlerini yerine getirmek üzere tümceler oluşturulduğunu, metnin kurgulanmasını sağlayan bağlamsal özellikleri ve metnin derinliğini sistemli bir biçimde göstermektedir. DİD modelinin dil dizgesine ve metin oluşumuna bu çok yönlü bakış açısı, karşılaştırmalı çalışmalarda dillerarası ve metinlerarası benzerlik ve farklılıkları ortaya koymada önemli bir zemin hazırlamıştır (Teich, 2001). Değerbiçme Kuramı, metinlerde kullanılan dilsel seçenekleri sistemli bir şekilde incelemeye olanak tanımakta ve bu seçeneklerin, metnin genel stratejilerini nasıl etkileyebileceğini ortaya koymaktadır. Bu kuram, dil kullanıcılarının metinlerde kullandıkları dilsel araçları çözümlayıp yorumlamayı amaçlamaktadır (Oktar, 2011).

Şekil 1. Değerbiçme Kuramının temel kaynakları (Martin ve White, 2005)

Şekil 1’de görüldüğü gibi, *Değerbiçme Kuramı*, metindeki kişilerarası üstişlevi üç temel değerbiçme kaynağı çerçevesinde incelemektedir: *bilgi açısından sorumluluk*, *tutum* ve *derecelendirme*. Bu çalışmada, kitap tanıtım yazılarında *tutum kaynaklarının* kullanımı incelenecektir. Tutum kaynakları, duygulara, duygusal tepkilere, etik davranışlara ve nesnelere ilişkin olumlu ya da olumsuz değerlendirmeleri kapsamaktadır. Bu doğrultuda, tutum kaynakları *duyuşsal etki*, *hüküm* ve *özbeğeni* kaynakları olmak üzere üç başlık altında incelenmektedir.

Tablo 1. Tutum Kaynakları

<i>duyuşsal etki</i>		<i>hüküm</i>		<i>özbeğeni</i>	
<i>olumlu</i>	<i>olumsuz</i>	<i>olumlu</i>	<i>olumsuz</i>	<i>olumlu</i>	<i>olumsuz</i>
sevinme	üzgün	dürüst	tuhaf	güzel	çirkin
mutlu	mutsuz	güvenilir	dengesiz	etkileyici	sıkıcı
sevme	sevmememe	açık sözlü	yalancı	çarpıcı	sıradan
hayran	hoşlanmama	sadık	kurnaz	dengeli	kötü
emin	gergin	adil	kaba	tutarlı	itici
rahat	tedirgin	alçakgönüllü	ahlaksız	mantıklı	dengesiz
memnun	korkmuş	saygılı	adaletsiz	açık	uyumsuz
neşeli	endişeli	başarılı	kibirli	anlaşılır	karmaşık
rahat	şaşkın	zeki	saygısız	ayrıntılı	tutarsız
keyifli	nefret eden	bilge	bencil	kapsamlı	çelişkili
inanan	memnuniyetsiz	eğitilmiş	cahil	yenilikçi	yüzeysel
özgüvenli	gergin	dikkatli	dikkatsiz	etkili	monoton

(Martin ve White (2005)’ten Türkçeye uyarlanmıştır.)

Tablo 1’de örneklendirildiği gibi, *duyuşsal etki*, bireyin duygusal durumlarına odaklanarak olumlu ve olumsuz hisleri kapsamaktadır. Olumlu duyuşsal etki ifadeleri arasında sevinme, mutlu olma, sevme, hayran olma gibi duygular bulunurken, olumsuz *duyuşsal etki* ifadeleri arasında üzgün olma, mutsuzluk, sevmememe, hoşlanmama, korkma, tedirgin olma gibi duygusal durumlar yer almaktadır. *Hüküm*, bireylerin karakterine, ahlaki veya sosyal değerlerine yönelik etik davranışlarını ele almakta, güvenilir, dürüst ve yardımsever gibi olumlu özelliklerin yanı sıra tembel, bencil ve kararsız gibi olumsuz özellikleri de içermektedir. *Özbeğeni* ise nesnelere, olaylar veya süreçlerle ilgili değerlendirmeleri ifade eder; bu kapsamda olumlu *özbeğeni* ifadeleri arasında güzel, etkileyici, dengeli, mantıklı, kapsamlı, yenilikçi gibi sıfatlar, olumsuz *özbeğeni* ifadeleri arasında çirkin, sıkıcı, sıradan, dengesiz, uyumsuz, yüzeysel, monoton gibi değerlendirmeler bulunmaktadır.

1.2. Kitap Tanıtım Yazıları Üzerine Yapılan Çalışmalar

Alanyazında, kitap tanıtım yazıları üzerine yapılan çalışmaların genellikle üç ana konu etrafında toplandığı görülmektedir. İlk grup araştırmalar, bu yazıların metin düzenlemesi ve hamle yapılandırmasını ele almıştır (Agudelo, 2016; Bal Gezegin, 2015; De Carvalho, 2002; Etayve, 2017; Gea Valor, 2004; Moreno ve Suárez, , 2009; Motta-Roth, 1995, 1996, 1998; Suárez ve Moreno,

2008; Tse ve Hyland, 2009). Kitap tanıtım yazıların sözbilimsel yapılanmasını inceleyen bu çalışmalar, kitap tanıtım yazılarının genellikle dört hamleyle düzenlendiğini ve söylem topluluklarının bilgiyi bu hamleler üzerinden çeşitli adımlarla inşa ettiğini göstermektedir.

İkinci grup çalışmalar, kitap tanıtım yazılarında övgü ve eleştiri ifadelerinin kullanımını incelemiştir (Gea Valor, 2000; Hyland, 2000, 2004; Shaw, 2004). Eleştiri ve değerlendirme edimlerini inceleyen çalışmalar, özellikle İngilizce kitap tanıtım yazılarında, eleştiri ve değerlendirme adımlarına sıkça yer verildiğini ve bu yazıların genellikle kitabı tavsiye ederek tamamlandığını ortaya koymuştur. Hyland (2004), 28 farklı akademik dergide yer alan Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler ait 160 kitap tanıtım yazısını incelemiştir. Çalışmada, kitap tanıtım yazılarında kullanılan övgü ve eleştiri ifadelerinin farklı disiplinlerin kültürel gerekliliklerine göre değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Sosyal Bilimler alanında değerlendirmelerin daha uzun, ayrıntılı ve tartışmaya açık bir biçimde sunulduğu, ayrıca eleştiri ifadelerinin övgü ifadelerine kıyasla daha sık yer aldığı gözlemlenmiştir. Buna karşılık, Fen Bilimlerine ait disiplinlerde, kitap incelemelerinin daha fazla övgü ifadesi içerdiği tespit edilmiştir. Bu farklılıklar, disiplinlerin kendilerine özgü kültürel normlarının, akademik yazma pratiklerine yansımalarının bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, İngilizce kitap tanıtım yazılarını İspanyolca (Moreno ve Suarez, 2008), Fransızca ile İspanyolca (Salager-Meyer ve Alcaraz Ariza, 2004) ve İtalyanca (Giannoni, 2006) gibi dillerde oluşturulan yazılarla karşılaştıran çalışmalar, eleştiri ve değerlendirme sürecinde farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Salager-Meyer ve Alcaraz Ariza (2004) tıp kitaplarının tanıtım yazılarını inceledikleri çalışmalarında Fransızca, İngilizce ve İspanyolca eleştirilerinin kullanım farklılıklarını ele almışlardır. Bu çalışma, İspanyolca kitap tanıtım yazılarında eleştiri miktarının daha fazla olduğunu, ancak Fransızca ve İspanyolca eleştirilerin hafifletici ifadelerle birlikte sunulduğunu ortaya koyarken, İngilizce eleştirilerin daha doğrudan yapıldığını göstermiştir. Benzer şekilde, Moreno ve Suarez (2008), İngilizce ve İspanyolca kitap tanıtım yazılarındaki olumlu ve olumsuz tutum farklılıklarını incelemiş ve Anglo-Amerikan yazarların daha eleştirel bir yaklaşım benimsediğini, İspanyol kitap tanıtım yazarlarının eleştiriye daha az yer verdiğini ve bunu genellikle olumlu bir şekilde sunduğunu ortaya koymuşlardır. Giannoni (2006) de İtalyanca ve İngilizce kitap tanıtım yazılarında benzer bulgular saptamıştır. Giannoni (2006), her iki dilde de olumsuz değerlendirmelerin genellikle dolaylı olarak ifade edildiğini ve eleştiriye yumuşatmak amacıyla çeşitli hafifletme stratejilerinin kullanıldığını gözlemlemiştir.

Kitap tanıtım yazılarını inceleyen üçüncü grup çalışmalar ise, bu metinlerde tutum kaynaklarının kullanımına odaklanmıştır (Ahmadi 2014; Cheng, 2014; Hashemi, Mahdavidad ve Mazdayasna, 2021; Nayernia ve Ashouri, 2019). Bu araştırmaların odak noktası, kitap tanıtım yazılarında *duyuşsal etki*, *hüküm* ve *özbeğeni* kaynaklarının nasıl kullanıldığını incelemektir. Tutum kaynaklarını inceleyen Wang ve An (2013), Çin akademik kitap tanıtım yazılarında *özbeğeni*

kaynaklarının baskın olduğunu belirlemiştir. Çalışmanın bulgularına göre, *Hüküm* ve *duyuşsal etki* kaynaklarının daha az kullanılması, Çin akademik kitap tanıtımlarında duygulara ve etik davranışlara çok fazla yer verilmediği bir değerlendirme yaklaşımının benimsendiğini göstermektedir. Kitap tanıtımlarında, eserin kendisi olumlu *özbeğeni* ifadeleriyle değerlendirilmekte, olumsuz eleştirilerde ise yumuşatıcı ifadeler kullanılarak eleştirinin etkisi hafifletilmektedir. Cheng (2014) de İngilizce ve Çince Dilbilim kitap tanıtım yazılarının karşılaştırmasında, *duyuşsal etki* ifadelerinin çok az kullanıldığını ve *tutum* ifadelerinin büyük çoğunluğunu *özbeğeni* kaynaklarının oluşturduğunu tespit etmiştir. Ayrıca, Çince kitap tanıtımlarında, yazarın geçmişi, itibarı ve önceki çalışmaları gibi unsurların ön plana çıkarıldığı, İngilizce kitap tanıtım yazılarında ise kitabın hazırlanmasında gösterilen çabaya daha fazla önem verildiği görülmüştür. Benzer şekilde, Hashemi ve diğ. (2021), beşeri bilimler alanında yazılmış 60 kitap tanıtım yazısında, *özbeğeni* kaynaklarının en çok tercih edilen, *duyuşsal etki* kaynaklarının ise en az kullanılan ulam olduğunu tespit etmişlerdir. Bu bulgular, *özbeğeni* kaynaklarının kitap tanıtım yazılarında önemli bir değerlendirme aracı işlevi gördüğünü ve alanlar arasında benzer kullanım kalıplarının bulunduğunu göstermektedir. Uygulamalı dilbilim söylem topluluğunda 49 İngilizce kitap tanıtım yazısını ele alan Nayernia ve Ashouri (2019), toplam tutum kaynaklarının %90,64'ünün *özbeğeni* ulamında olduğunu, *hüküm* (%5,82) ve *duyuşsal etki* (%3,54) kaynaklarının ise oldukça düşük oranlarda kaldığını ortaya koymuştur. Çalışma, eleştirinin genellikle kişisel yazar değerlendirmelerinden ziyade akademik çalışmalara yönelik *özbeğeni* ifadelerine odaklandığını belirlemiştir. Bu durum, profesyonel bağlamda yapıcı değerlendirmenin, kişisel veya duygusal tepkilere göre ön plana çıkarıldığına işaret etmektedir. Diğer taraftan, Ahmadi (2014), Sosyal Bilimler (30 Tarih ve 30 Edebiyat) ve Fen Bilimleri (30 Matematik ve 30 Bilgisayar) alanlarına ait kitap değerlendirmelerinde hangi *tutum* kaynaklarının (*duyuşsal etki*, *hüküm* ve *özbeğeni*) daha fazla kullanıldığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmanın bulguları, önceki araştırmalarla paralellik göstermiş ve hem Sosyal Bilimler hem de Fen Bilimleri alanlarında *tutum* ifadeleri arasında *özbeğeni* kaynaklarının en yüksek oranda kullanıldığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte, diğer tutum kaynaklarına bakıldığında, Sosyal Bilimlerde *duyuşsal etki* ve *hüküm* ifadelerinin Fen Bilimlerine kıyasla daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Bu durum, Fen Bilimleri alanındaki kitap tanıtım yazarlarının eserlerinde daha az duygusal yaklaşım sergilediklerini göstermektedir.

Alanyazında Türkçe kitap tanıtım yazıları, söylembilimsel yapısı, tutum kaynaklarının kullanımı ve üstsöylem belirleyicileri bakımından incelenmiştir. Bal Gezegin (2015), Swales'in (1990) hamle yapılanmasını temel alarak tanıtım yazılarının söylembilimsel oluşumunu incelemiştir. Bal Gezegin (2015), kitap değerlendirmelerinin, söylembilimsel açıdan dört temel hamleye sahip olduğunu belirlemiştir. Bu hamleler, kitabın tanıtılması, ana hatlarının ortaya konması, değerlendirme yapılması ve kapanış bölümü olarak sıralanmaktadır. Ayrıca, bu dört adıma ek ola-

rak, “amacın belirtilmesi” şeklinde yeni bir hamlenin de kullanıldığını tespit etmiştir. Benzer bir çalışmayı Çakır Sarı (2020), Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarının hamle yapılarını Motta-Roth’un (1998) Retorik Yapı Modeli çerçevesinde inceleyerek gerçekleştirmiştir. Dilbilim, Türk Dili ve Edebiyatı, İstatistik ve Fen Eğitimi alanlarından rastgele seçilen 30 metin temel alınarak yapılan araştırmada, tanıtım yazılarının genelde dört temel hamleden oluştuğu, ancak bunlara ek olarak kitap basım bilgileri, öneriler ve teşekkür ifadeleri gibi adımlara da yer verildiği tespit edilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, Sosyal Bilimler alanındaki yazılar daha eleştirel ve değerlendirme odaklı bir yapı sergilerken, Fen Bilimleri tanıtım ve bilgilendirme öncelikli bir yaklaşım benimsemiştir. Dilbilim alanının eleştirel tutumu diğer disiplinlerden ayrılırken, Türk Dili ve Edebiyatı betimsel bir yapı sergilemiştir.

Bal Gezeğin (2015), kitap tanıtım yazılarının söylembilimsel yapılanmasını incelemenin yanı sıra, bu metinlerde kullanılan tutum kaynaklarını da ele almıştır. Çalışma, on farklı bilim dalından seçilmiş 385 kitap incelemesini içeren bir derlem üzerinde gerçekleştirilmiş olup, İngilizce ve Türkçe kitap tanıtım yazıları karşılaştırılmıştır. Araştırma bulguları, İngilizce metinlerde tutum ifadelerinin daha yaygın biçimde kullanıldığını ortaya koymuştur. *Duyuşsal etki* ifadeleri, Türkçe kitap tanıtım yazılarında %2.78 oranında yer alırken, İngilizce metinlerde bu oran %3.63 olarak tespit edilmiştir. *Hüküm* kaynakları Türkçe metinlerde %6.80, İngilizce metinlerde ise %5.79 oranında kullanılmıştır. Her iki dilde de en fazla kullanılan tutum kaynağı *özbeğeni* ifadeleri olmuştur. Ancak, İngilizce metinlerde *özbeğeni* ifadelerinin daha baskın olduğu görülmüştür (%47 İngilizce, %32 Türkçe). Bunun yanı sıra, İngilizce kitap tanıtım yazılarında olumsuz eleştirilerin sıklıkla övgü ifadeleriyle birlikte sunulduğu belirlenmiştir. Bu durum, İngilizce kitap değerlendirmelerinde yazarların kitap hakkındaki görüşlerini daha açık bir biçimde ifade ettiklerini ve ifadelerinde daha yumuşatıcı bir üslup benimsediklerini göstermektedir. Buna karşılık, Türkçe kitap değerlendirmelerinde olumsuz eleştirilere genellikle yer verilmediği tespit edilmiştir (Bal Gezeğin, 2015; Bal Gezeğin ve Işık Güler, 2017).

Bal Gezeğin (2016) ve Bal Gezeğin ve Baş (2020) kitap tanıtım yazılarını üstsöylem belirleyicileri açısından da incelemiştir. Bal Gezeğin (2016) çalışmasında, Türkçe ve İngilizce kitap tanıtım yazılarını karşılaştırmış ve İngilizce kitap tanıtım yazılarında daha fazla üstsöylem belirleyicisi kullanıldığını tespit etmiştir. İngilizce yazılarda, özellikle kaçınma ifadelerine sıkça yer verilirken, Türkçe kitap tanıtım yazılarında tutum belirleyicilerinin daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Bu durum, Türkçe tanıtım yazılarında değerlendirmelerin daha belirgin bir tutumla sunulduğunu ve bu bağlamda kültürel farklılıkların metinlere yansıdığını göstermektedir. Bal Gezeğin ve Baş (2020) kitap tanıtım yazıları ile araştırma yazılarının sonuç bölümlerinde üstsöylem belirleyicilerinin kullanımını ele almışlardır. Kitap tanıtım yazılarında, araştırma yazılarına kıyasla daha fazla etkileşimsel üstsöylem ögesi kullanıldığı gözlemlenmiştir. Araştırma yazılarının

yazarları, sonuç bölümlerinde çalışmanın genel bir özetini sunarken, kitap tanıtım yazılarının yazarları daha kişisel ve değerlendirmeye dayalı bir dil kullanarak yazılarını sonlandırmaktadır.

Bu çalışmalar, farklı dillerdeki kitap tanıtım yazılarının söylem yapılarının, değerlendirme stratejilerinin ve tutum kaynaklarının, akademik söylem topluluklarının ihtiyaçları ile kültürel özelliklere göre şekillendiğini göstermektedir. Bu bağlamda, daha fazla karşılaştırmalı çalışma yapılması, bu yazı türünün evrensel ve yerel dinamiklerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Bilimsel söylemi temel alan bu çalışma, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanında Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında övgü ve eleştiri ifadelerinde ne türden *tutum* kaynaklarına başvurulduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Böylece, akademik yazarların farklı disiplinlerdeki söylem alışkanlıkları ve yeğledikleri tutumlar ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu amaç doğrultusunda bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- i. Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında hangi *tutum* kaynaklarına yer verilmektedir?
- ii. *Tutum* kaynakları Sosyal Bilimler ile Fen Bilimleri arasında nasıl bir dağılım sergilemektedir?
- iii. Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında farklı disiplinlerde (Dilbilim, Tarih, Türk Dili ve Edebiyatı, Matematik, İstatistik, Fen Eğitimi) hangi tutum kaynakları kullanılmaktadır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nitel veri çözümlemesi kapsamında içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, basılı ya da görsel materyallerin sistematik bir şekilde incelenerek belirli ulamlar açısından tematik olarak incelenmesine dayanmaktadır. İçerik analizi ile elde edilen veriler, belirli temalar altında sınıflandırılmakta ve bu veriler arasındaki ilişkiler ele alınmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227). Bu araştırma, Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında kullanılan *tutum kaynaklarını* incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, çalışmada metin çözümlemesine dayalı bir içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

2.1. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini, ULAKBİM tarafından taranan ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayımlanmış akademik kitap tanıtım yazıları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, 2000-2018 yılları arasında yayımlanmış ve akademisyenler tarafından kaleme alınmış tek yazarlı kitap tanıtım yazılarından rastlantısal örneklem yöntemiyle seçilen 30 metinden oluşmaktadır. Tek yazarlı kitap tanıtım yazılarının seçilmesinin temel nedeni, değerlendirme sürecinde tutarlı bir çözümleme yapılmasını sağlamaktır. Çok yazarlı eserlerde birden fazla yazarın katkısı arasında içerik ve yaklaşım farklılıkları bulunabileceğinden, bu durumun tanıtım yazılarında kullanılan değerlendirme stratejilerinin belirlenmesini zorlaştırabileceği düşünülmüştür.

2.3. Veri Toplama Teknikleri

Çalışmanın bütüncesi, rastlantısal örneklem yöntemiyle seçilmiş 30 kitap tanıtım yazısından oluşmaktadır. Çalışmamızın bütüncesi oluşturulurken çözümlene sonunda ortaya çıkacak olan bulgulardaki benzerlik ve farklılıkların alan-bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarından toplam altı alan belirlenmiş olup, her alandan beşer kitap tanıtım yazısı seçilmiştir.

Tablo 2. Bütüncede Yer Alan Bilimsel Alanlar

Sosyal Bilimler	Fen Bilimleri
Dilbilim	Fen Eğitimi
Tarih	İstatistik
Türk Dili ve Edebiyatı	Matematik

Tablo 2’de görüldüğü gibi, Sosyal Bilimler alanında Dilbilim, Tarih ve Türk Dili ve Edebiyatı; Fen Bilimleri alanında ise Fen Eğitimi, İstatistik ve Matematik disiplinleri çalışma kapsamına alınmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında seçilen 30 kitap tanıtım yazısı, Değerbiçme Kuramı bağlamında *tutum* kaynakları çerçevesinde yer alan *duyuşsal etki*, *hüküm* ve *özbeğeni* alt ulamlarına göre kodlanmıştır. Kodlama sürecinde, metinlerde yer alan ifadeler sözcüksel düzlemde çözümlenerek ad, eylem ve sıfat konumundaki öğeler incelenmiş ve uygun tutum kaynağına atanmıştır. Örneğin “*hayal kırıklığı*” ve “*matematiği sevdirecek*” *duyuşsal etki*, “*titiz*” ise *hüküm* kapsamında değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, bazı ifadeler belirli bir sözcük grubundan oluşarak doğrudan bir duygu, davranış ya da değerlendirmeyi yansıtmaktadır. Örneğin, “*yazar bu konuda üzerine düşeni yapmış*” ifadesi, “*sorumlu*” sıfatına karşılık geldiği için ve belirli bir davranışı aktardığı için *hüküm kaynağı* olarak kodlanmıştır. Kodlama tamamlandıktan sonra, her bir tutum kaynağının kullanım sıklığı belirlenmiş ve metinlerdeki dağılımı oranlar üzerinden hesaplanmıştır. Ayrıca, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarına ait yazılar karşılaştırılarak alan-bağımlı farklılıklar değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında kullanılan *tutum* kaynaklarının incelenmesi, bu türün eleştirel ve değerlendirme odaklı yapısını anlamaya yönelik önemli veriler sunmaktadır. Çalışmanın bulguları, bu kaynakların ne sıklıkla kullanıldığını, metinlerin genel yapısına ve yazar duruşunu oluşturma sürecine nasıl katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bulgular, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarındaki yazılar arasında gözlemlenen benzerlikler ve farklılıklar, eleştirilerin kültürel ve disiplinlerarası bağlamlardaki rolüne ışık tutmaktadır.

Tablo 3. Tutum Kaynaklarının Dağılımı

	olumlu	olumsuz	toplam	%
Duyuşsal etki	2	1	3	%0,7
Hüküm	11	0	11	%2,7
Özbeğeni	308	72	380	%96,6
Toplam	321	73	394	%100
%	%81,4	%18,6	%100	

Bu çalışmada, “Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında hangi tutum kaynaklarına yer verilmektedir?” sorusuna yanıt aranmış ve tutum kaynaklarının olumlu ve olumsuz değerlendirmeler bakımından dağılımı incelenmiştir. Tablo 3’te görüldüğü gibi, toplamda 394 *tutum* kaynağı tespit edilmiş olup, bunların %81,4’ü olumlu, %18,6’sı ise olumsuz niteliktedir. Bulgular, akademik kitap tanıtım yazılarında yazarların ağırlıklı olarak olumlu değerlendirmelere yöneldiğini ve eleştirel ifadeler yerine övgü ifadelerini tercih ettiğini göstermektedir. Ancak, farklı tutum kaynakları ayrı ayrı ele alındığında, *duyuşsal etkinin* oldukça düşük bir oranda (%0,7) kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, yazarların kitap tanıtım yazılarında kişisel duygularını veya kitaba yönelik öznel tepkilerini ifade etmekten kaçındığını göstermektedir. Öte yandan, *hüküm* kaynağının kullanım oranı %2,7 olup, bu ulamın metinlerde sınırlı bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Buna göre, yazarların, kitabın yazarı hakkındaki etik veya yetkinlik değerlendirmelerini doğrudan ifade etmekten kaçındıkları söylenebilir. Kitap tanıtım yazılarında *özbeğeni* kaynağı ise %96,6 gibi belirgin bir ağırlığa sahiptir. Bu oran, akademik kitap tanıtım yazılarının büyük ölçüde kitabın içeriği, yapısı, yöntemi ve katkıları üzerine yapılan değerlendirmelerden oluştuğunu göstermektedir. Yazarlar, metinlerinde kitabın değerini belirten ifadeleri öne çıkarmakta, estetik ve alana olan katkısı açısından değerlendirmelere daha fazla yer vermektedir. Kısacası, Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında yazarların kişisel duygularını ve doğrudan eleştirel hükümleri ifade etmekten kaçındığını, bunun yerine kitabın içeriğine ve akademik katkılarına yönelik olumlu değerlendirmeleri ön plana çıkardığını söylemek mümkündür.

Duyuşsal etki ifadelerinin kullanımı

Tutum kaynaklarından *duyuşsal etki*, ne hissettiğimiz hakkında bilgi verir ve değerlendirmesi yapılan kitaba yönelik duygusal tepkileri içermektedir. Bu tepkiler, Örnek 1 ve 2’de görüldüğü gibi sevme, istek, memnuniyet, memnuniyetsizlik ya da hoşnutsuzluk gibi duyguları yansıtabilir.

- (1) Bu bağlamda kitap, matematik öğretiminde yer alan etkinliklerin çocuklara matematiksel bilgi sağlamanın yanı sıra onlara matematiği **sevdirecek** [...]

(Matematik 5)

- (2) Bir tarih çalışmasından daha fazla kuramsal zenginlik ve teorik çözümleme bekleyenler için arşiv dokümanlarının baş döndürücü ağırlığı biraz **hayal kırıklığı** yaratabilir. (Tarih 2)

Duyuşsal etki, toplamda 3 örnek (%0,7) ile tutum kaynakları arasında en az kullanılan ulam olmuştur. Bu ifadelerin 2'si olumlu, 1'i ise olumsuz olarak sınıflandırılmıştır.

Hüküm ifadelerinin kullanımı

Hüküm, eleştiriye ve övgüye yönelik davranışları ve etik değerlere ilişkin tutumları yansıtmaktadır.

- (3) Tabii bence **yazar bu konuda üzerine düşeni yapmış** çünkü kitap literatürde önemli bir boşluğu doldurmakta. (Dilbilim 5)

- (4) Bu anlamda, ilim alemine katkı sağlayan bu değerli **eseri titizlikle hazırlayan** [...]’a teşekkür eder, [...] (Türk Dili ve Edebiyatı 2)

Hüküm ifadeleri toplamda 11 kez (%2,7) kullanılmış ve Örnek 3 ve 4’teki ifadelere benzer şekilde *hüküm* kaynaklarının tamamı olumlu bir değerlendirme sunmuştur. Olumsuz *hüküm* ifadelerine rastlanmamıştır. Örnek 3 ve 4’te kullanılan tutum kaynakları, yazarın yetkinlik ve etik değerleri üzerinden olumlu bir hüküm içermektedir.

Özbeğeni kullanımı

Özbeğeni kaynakları incelenen nesne, süreç ya da durumlarla ilgili değerlendirmelere odaklanmaktadır. Bu çalışmada değerlendirilen nesne, alanyazına kazandırılan akademik kitaptır.

- (5) Lorenz eğrisi ve Gini katsayısı gibi konuların bölüm başlıkları olarak seçilmiş olması da, bu kitabı benim açımdan **ilginç yapmaktadır**.

(İstatistik 1)

- (6) [...] ve ilk 5 bölümde teorik olarak sunulan bilgiler, her bir bölüme özgü **güncel bilgilerle örneklendirilmiştir**. (Fen Eğitimi 2)

- (7) Her bölümün sonunda kavramlar, ele alınan örnekler, **ilginç** uygulamalar ve alıştırmalar **özlü** bir biçimde açıklanmaktadır. (İstatistik 3)

- (8) Çoğu tanım, yılların **deneyimini** ve **özümsemiş bilgiyi yansıtmaktadır**.

(Dilbilim3)

- (9) Kitapta konu indeksinin olmaması da bir **eksiklik** olarak göze çarpmaktadır.

(Fen Eğitimi 3)

- (10) Sözlük tanımlarının bazıları kapsam bakımından **yeterince açık değildir**.

(Dilbilim 1)

- (11) Düşünce, amaç ve yola çıkış sebebi olarak oldukça olumlu olmasına rağmen kitabın bu baskısının alana katkısı **beklentileri tam olarak karşılayamamıştır**.

(İstatistik 1)

- (12) Bilimsel bir yöntemle hazırlanmış olduğu belirtilse de, sözlükte birtakım **eksik, hata ve tutarsızlıklar** görülmektedir. (Dilbilim 1)
- (13) Kitabın bir diğer **zayıf** bölümü de, ilginç fen kavramlarını kullanarak basit teknolojiler geliştirme becerileri kazandırabilecek etkinliklere yer vermemesidir. (Fen Eğitimi 2)

Özbeğeni ifadeleri 380 örnekle (%96,6) tutum kaynakları arasında en sık kullanılan ulam olmuştur. Bu ifadelerin 308'i olumlu (%81,4), 72'si ise olumsuz (%18,6) değerlendirme içermektedir. Özellikle *özbeğeni* ulamının yüksek oranlarda kullanılması, değerlendirme dilinin odak noktasının incelenen nesne üzerine yoğunlaştığını göstermektedir. Örneklerde de görüldüğü gibi, *özbeğeni* kaynakları, genellikle kitabın kalitesine, katkısına ve işlevselliğine odaklanarak yapılan değerlendirmeleri kapsamaktadır. Olumlu *özbeğeni* ifadeleri kitabın içeriğini ve katkılarını vurgularken (Örnek 5, 6, 7, 8), olumsuz *özbeğeni* ifadeleri ise eksiklikleri, hataları ve beklentilerin karşılanamamasını (Örnek 9, 10, 11, 12, 13) gözler önüne sermektedir.

3.1. Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarında tutum kaynakları

Araştırmada “Tutum kaynakları Sosyal Bilimler ile Fen Bilimleri arasında nasıl bir dağılım sergilemektedir?” sorusuna da yanıt aranmıştır. Bu doğrultuda, Tablo 4 incelendiğinde Sosyal Bilimler alanında *duyuşsal etki* ifadelerinin sınırlı kullanıldığı görülmektedir. Bu alanda olumlu bir duygusal ifade bulunmazken, yalnızca 1 olumsuz duygu ifadesine rastlanmıştır. *Hüküm* kaynakları açısından, 11 olumlu ifade yer almış ancak olumsuz bir hüküm kaynağı kullanılmamıştır. *Özbeğeni* kaynaklarının dağılımı ise büyük ölçüde olumludur; 126 olumlu ve 34 olumsuz ifade tespit edilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarında ‘tutum kaynakları’ kullanımı

Alan	Sözcük sayısı	Duyuşsal etki		Hüküm		Özbeğeni	
		olumlu	olumsuz	olumlu	olumsuz	olumlu	olumsuz
Sosyal Bilimler	14,730	0	1	11	0	126 (%32)	34 (%9)
Fen Bilimleri	15,419	2	0	0	0	182 (%46)	38 (%9,6)
Toplam	30,149	2 (%0,5)	1 (%0,2)	11 (%2,7)	0	308 (%78)	72 (%18)

Fen Bilimleri alanına bakıldığında, *duyuşsal etki* ifadeleri sadece 2 olumlu ifade olmak üzere bu alanda da sınırlı kullanılmış ve olumsuz bir duygusal ifadeye rastlanmamıştır. *Hüküm* kaynakları açısından olumlu ya da olumsuz hiçbir ifade kullanılmamıştır. *Özbeğeni* kaynakları ise büyük ölçüde olumlu bir dağılım sergilemiş ve 182 olumlu ifadeye karşılık 38 olumsuz *özbeğeni* ifadesi belirlenmiştir.

Sonuç olarak çalışmadan elde edilen bulgulara göre, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarında *duyuşsal etki* kaynakları sınırlı düzeyde kullanılmıştır. Bu kullanımların sınırlı olması nedeniyle, duygusal ifadeler yerine daha çok bilimsel ve teknik değerlendirmelerin öne çıkarıldığını söylemek mümkündür. Sosyal Bilimler alanında yalnızca bir olumsuz duygu ifadesi yer alırken, Fen Bilimleri alanında iki olumlu *duyuşsal etki* kullanımı gözlemlenmiştir. *Hüküm* kaynaklarının kullanımı, Sosyal Bilimler alanında daha belirgindir. Fen Bilimleri alanında ise *hüküm* kaynakları kullanılmamıştır. Dolayısıyla, Sosyal Bilimlerde yazarın yetkinlik ve etik normlarına ilişkin değerlendirmelerde de bulunulurken, Fen Bilimlerinde yazara yönelik yargılara yer verilmediği söylenebilir. Bu bağlamda, her iki alanın duygusal tepkileri ve etik davranışları kitap tanıtım metinlerine yansıtma biçimlerinde farklılıklar olduğunu söylemek mümkündür.

Özbeğeni, her iki alanda da en fazla kullanılan *tutum* kaynağıdır. Fen Bilimleri alanında olumlu *özbeğeni* kaynaklarının kullanım oranı %46 iken, Sosyal Bilimler alanında bu oran %32 olarak tespit edilmiştir. Bu bulgular, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanındaki kitap tanıtım yazılarında bilimsel eserlerin genellikle alana olan katkısı, özgünlük ve etkinlik gibi unsurlara odaklanarak değerlendirildiğini ve bu yazılarda övgü ve takdir dilinin güçlü bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Fen Bilimleri alanındaki yüksek olumlu *özbeğeni* oranı, bu alanın bilimsel doğruluk ve başarıya dayalı övgülerle değerlendirilmesinin bir yansıması olabilir. Sosyal Bilimler ise daha geniş ve çok yönlü tartışmalar sunduğundan, olumlu *özbeğeni* oranı biraz daha düşük kalabilir, çünkü burada kitapların toplumsal ya da etik değerlere dair eleştirileri ve analizleri de göz önünde bulundurulabilir. Bu fark, her iki alanın değerlendirme ölçütlerinin ve akademik dil yapılarına dair farklı yaklaşımları yansıtmaktadır.

3.2. Disiplinlere göre tutum kaynakları kullanımı

Bu çalışmada ayrıca Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında farklı disiplinlerde hangi tutum kaynaklarının kullanıldığı sorusuna yanıt aranmıştır. Bu doğrultuda araştırma kapsamında bulunan Dilbilim, Tarih, Türk Dili ve Edebiyatı, Matematik, İstatistik ve Fen Eğitimi alanlarındaki tutum kaynaklarının dağılımı Tablo 5'te listelenmiştir. Tablo 5, her bir disiplinin kitap tanıtımlarında *duyuşsal etki*, *hüküm* ve *özbeğeni* bakımından olumlu ve olumsuz tutum kaynaklarının kullanım sıklığını yansıtmaktadır.

Tablo 5. Farklı disiplinlerde toplam tutum kaynakları kullanımı

Alan	Sözcük sayısı	Duyuşsal etki		Hüküm		Özbeğeni	
		olumlu	olumsuz	olumlu	olumsuz	olumlu	olumsuz
Dilbilim	4115	0	0	2	0	38	32
Tarih	5438	0	1	7	0	53	1
Türk Dili ve Edebiyatı	5177	0	0	2	0	35	1
Matematik	5460	2	0	0	0	62	7
İstatistik	6631	0	0	0	0	87	21
Fen Eğitimi	3328	0	0	0	0	33	10

Dilbilim alanındaki kitap tanıtımlarında *duyuşsal etki* ifadelerinde olumlu ya da olumsuz hiçbir örnek bulunmazken *hüküm* kaynaklarında 2 olumlu kullanım belirlenmiştir. *Özbeğeni* kaynaklarında ise 38 olumlu ve 32 olumsuz örnek tespit edilmiştir. Dilbilim kitap tanıtımlarında *özbeğeni* kaynaklarının yoğun şekilde kullanıldığı, olumlu ve olumsuz değerlendirmelerinde dengeli bir dağılım sergilediği görülmektedir. Buradaki olumlu ve olumsuz değerlendirmelerin birbirine yakın oranda kullanılması, bu alandaki kitapların hem olumlu yönlerinin hem de eleştirel yönlerinin dikkatlice vurgulandığını göstermektedir. Dilbilim, genellikle daha objektif ve analitik bir yaklaşım gerektiren bir alandır; bu nedenle, bu alandaki kitap tanıtımlarında daha dengeli bir övgü ve eleştiri yaklaşımının tercih edilmesi anlamlıdır. Ayrıca, hüküm kaynaklarında yalnızca 2 olumlu kullanım bulunması, Dilbilim alanındaki kitap tanıtımlarında yazarın etik değerler ve normlara dair değerlendirmelerin daha ölçülü ve dikkatli bir şekilde yapıldığını göstermektedir. *Duyuşsal etki* kaynaklarının hiç kullanılmaması ise, bu alandaki kitap tanıtım yazarlarının duygusal tepkilerini değerlendirilen nesneye yansıtmadıklarını ve bu doğrultuda bir değerlendirme biçimi benimsediklerini göstermektedir.

Tarih alanındaki kitap tanıtımlarında *duyuşsal etki* kaynaklarında 1 olumsuz ifade kullanıldığı belirlenmiştir. *Duyuşsal etki* ifadelerinin çok sınırlı olması, bu alandaki kitap tanıtım yazarlarının da duygusal tepkilerini değerlendirilen nesneye yansıtmadıkları bir değerlendirme yaklaşımını benimsediklerinin bir göstergesi olabilir. Buna karşın olumlu hüküm kaynaklarının (%7) kullanılması, yazarların etik normlar ve yazarın bilimsel yetkinlikleri üzerinde yapılan olumlu değerlendirmelerin vurgulandığını göstermektedir. Ayrıca *özbeğeni* (53) ifadelerinin yoğun olarak kullanıldığı ve bu ifadelerin bir tanesi dışında hepsinin olumlu olduğu görülmektedir. *Özbeğeni* kaynaklarının çok yüksek oranda olumlu şekilde kullanılması, bu alandaki kitapların genellikle başarıları, katkıları ve etkileri üzerinden değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, Tarih kitap tanıtımlarında daha çok olumlu bir dil kullanılarak, övgü odaklı bir yaklaşım benimsendiğini söylemek mümkündür.

Türk Dili ve Edebiyatı kitap tanıtımlarında *duyuşsal etki* ifadelerinde olumlu ya da olumsuz hiçbir örnek bulunmamaktadır. *Duyuşsal etki* ifadelerinin hiç kullanılmaması, bu alandaki değerlendirmelerde duygulara yer verilmediğinin bir göstergesi olabilir. *Hüküm* ulamında ise 2 olumlu kullanım yer almaktadır. Bu bulgu, Türk Dili ve Edebiyatı kitap tanıtımlarında, yazarların etik değerler ve normlar çerçevesinde oldukça sınırlı bir şekilde olumlu değerlendirmelerde bulunduğunu göstermektedir. *Özbeğeni* kaynaklarında ise 35 olumlu ve 1 olumsuz örnek bulunmaktadır. Bu durum, kitapların genellikle övgüye değer ve katkı sağlayıcı olarak görüldüğünü, ancak eleştirel bakış açılarına çok yer verilmediğini göstermektedir. Bu bulgulara göre, Sosyal Bilimler alanını temsil eden disiplinlerin kitap tanıtımlarında tutum kaynaklarının kullanımında belirgin farklılıklar olduğu söylenebilir. Tarih alanında 1 olumsuz *duyuşsal etki* ifadesi kullanılırken, Dilbilim ile Türk Dili ve Edebiyatı alanlarında bu tutum kaynaklarına hiç yer verilmemiştir. Dolayısıyla, Dilbilim ile Türk Dili ve Edebiyatı alanlarındaki tanıtım yazılarının, incelenen kitaba yönelik duyguları yansıtmadığı söylenebilir. *Hüküm* ulamının ise Sosyal Bilimler alanındaki tüm disiplinlerde olumlu kullanıldığı belirlenmiştir. Dilbilim ile Türk Dili ve Edebiyatı kitap tanıtımlarında eşit bir kullanım sergilenirken, Tarih alanında daha fazla *hüküm* kaynağına yer verildiği görülmüştür. Bu bağlamda, Tarih disiplinine ait tanıtım yazılarında kitap yazarlarının etik davranışlarının da önemli bir unsur olduğu söylenebilir. Tarih ve Türk Dili ve Edebiyatı disiplinlerinde *özbeğeni* ifadelerinin büyük ölçüde olumlu olduğu ve eleştirilerin yumuşatıldığı görülürken, Dilbilim alanında daha dengeli ve eleştirel bir değerlendirme yaklaşımının benimsendiğini söylemek mümkündür.

Matematik kitap tanıtımlarında *duyuşsal etki* ifadelerinin sınırlı sayıda olması (sadece 2 olumlu örnek), matematik alanındaki kitapların daha çok objektif, analitik ve teknik bir yönden ele alındığını, duygusal tepkilerin geri planda kaldığını göstermektedir. *Hüküm* kaynakları açısından hiçbir olumlu ya da olumsuz ifade bulunmamaktadır. *Hüküm* kaynaklarının kullanılmamış olması ise matematik kitaplarının değerlendirmelerinde yazarın etik değerlerine ve normlarına yönelik bir yorum yapılmadığını, daha çok kitapların akademik ve bilimsel özelliklerin ön plana çıkarıldığını ortaya koymaktadır. *Özbeğeni* kaynaklarında 62 olumlu ve 7 olumsuz örnek kullanılmıştır. Matematik alanındaki kitap tanıtımlarında *özbeğeni* ifadelerinin yüksek oranda tercih edildiği, ancak olumsuz değerlendirmelerin az kullanıldığı görülmektedir. Buna göre, Matematik disipliniinde daha çok, eserin katkı sağladığı alanın olumlu özelliklerinin öne çıktığı bir dil kullanımının benimsendiği söylenebilir.

İstatistik alanındaki kitap tanıtımlarında *duyuşsal etki* ve *hüküm* kaynaklarından hiçbir örnek bulunmazken, *özbeğeni* ifadelerinde 87 olumlu ve 21 olumsuz örnek kullanılmıştır. *Duyuşsal etki* ve *hüküm* kaynaklarının hiç kullanılmaması, duygusal veya etik değerlendirmelerin genellikle dışarıda tutulduğu bir yaklaşımın benimsendiğini göstermektedir. İstatistik kitap ta-

nıtımlarında *özbeğeni* ifadelerinin kullanım oranı oldukça yüksektir ve olumsuz *özbeğeni* ifadelerinin kullanımına da yer verilmiştir (21 olumsuz, 87 olumlu). Bu bulgu, kitapların genellikle başarılı ve etkili yönlerinin vurgulandığını ancak olumsuz eleştirinin de metne dâhil edildiğini göstermektedir.

Fen Eğitimi kitap tanıtımlarında İstatistik alanında olduğu gibi, *duyuşsal etki* ve *hüküm* ifadelerine rastlanmamıştır. *Duyuşsal etki* ve *hüküm* ifadelerinin olmaması, bu alandaki kitap tanıtımlarında da duygusal tepkilere ve etik davranışlara ilişkin değerlendirmelere yer verilmediğini göstermektedir. Fen Eğitimi kitap tanıtımlarında *özbeğeni* ifadelerinde 33 olumlu ve 10 olumsuz örnek tespit edilmiştir. Fen Eğitimi alanında, diğer disiplinlere benzer şekilde *özbeğeni* kaynaklarının kullanıldığı ve olumsuz değerlendirmelerin daha düşük seviyelerde kaldığı gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, Fen Bilimleri alanındaki kitap tanıtımlarında *duyuşsal etki* ve *hüküm* ifadelerinin oldukça sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu alandaki değerlendirmelerde, Matematik, İstatistik ve Fen Eğitimi disiplinlerinde olumlu *özbeğeni* ifadelerinin baskın olduğu, olumsuz *özbeğeni* ifadelerinin kullanım oranının düşük kaldığı; diğer bir deyişle, değerlendirmelerin olumlu bir çerçevede sunulduğu görülmektedir. Bu bulgular, bu disiplinlerdeki kitap tanıtımlarında, eserin değerinin ön planda tutulduğunu ancak eleştirilerin ve olumsuz değerlendirmelerin çok fazla yer almadığını göstermektedir.

4. TARTIŞMA

Bu çalışmada, Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarındaki tutum kaynaklarının kullanımı incelenmiştir. Elde edilen bulgular, Türkçe akademik kitap tanıtımlarında *özbeğeni* kaynaklarının belirgin şekilde baskın olduğunu, *hüküm* ve *duyuşsal etki* kaynaklarının ise sınırlı bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Bulgular, kitap tanıtım metinlerinde yazarların daha çok inceleme nesnesi olan kitaba yönelik değerlendirmelere yer verdiklerini ortaya koymaktadır. Toplamda tespit edilen 394 tutum kaynağının %81,4'ü olumlu, %18,6'sı ise olumsuz niteliktedir. Bu bulgular, Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarının genel olarak olumlu bir dil kullanma eğiliminde olduğunu ve eleştirel dilin nadiren tercih edildiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, Bal Gezegin (2015), Bal Gezegin ve Işık Güler (2017), Wang ve An (2013) bulgularıyla paralellik göstermektedir. Bu çalışmalar, kitap tanıtım yazılarında eleştiri ve olumsuz değerlendirmelerin sınırlı kullanıldığını ve metinlerin genellikle daha olumlu bir dilde yazıldığını vurgulamaktadır. Bu bağlamda, yazarların eleştiri yapmak yerine kitapları övme yoluna gitmeleri, Türkçe akademik söylemin değerlendirme uygulamalarındaki olumlu dil kullanımını yansıtmaktadır.

Duyuşsal etki ifadeleri, kitap tanıtım yazılarında en az kullanılan tutum kaynağı olmuştur. Bu bulgu, kitap tanıtımlarında duygusal bir yaklaşımın, daha çok *özbeğeni* kaynaklarının ön planda olduğu yazılarda pek tercih edilmediğini göstermektedir. Bu durum, kitap tanıtımlarında

incelenen nesne olan kitaba odaklanıldığını, kişisel duyguların veya duygusal ifadelerin daha az yer bulduğunu işaret etmektedir. Bu çalışmanın bulguları, önceki araştırmaların akademik kitap incelemelerinde tutum kaynaklarının kullanımına ilişkin saptamalarıyla paralellik göstermektedir. Duyuşsal etki kategorisinin, kitap tanıtım yazılarında en az kullanılan tutum kaynağı olması (%0,7), Ahmadi (2014), Bal Gezeğin (2015), Bal Gezeğin ve Işık Güler (2017), Cheng (2014), Hashemi ve diğ. (2021), Nayernia ve Ashouri'nin (2019), Wang ve An (2013) gibi çalışmaların bulgularıyla örtüşmektedir. Bu araştırmalarda da *duyuşsal etki* kaynaklarının oldukça sınırlı kullanıldığı belirlenmiş ve akademik yazılarda duygusal ifadelere çok fazla yer verilmediği vurgulanmıştır. Çalışmamızın sonuçları, kitap tanıtımlarında duygusal unsurların akademik bağlamda genellikle tercih edilmediğini destekler niteliktedir.

Hüküm ifadeleri, kitap tanıtımlarında toplamda 11 kez (%2,7) kullanılmış ve tamamı olumlu değerlendirme içermektedir. Hüküm ifadelerinin kullanım oranı, önceki araştırmalarda hüküm kaynaklarına ilişkin bulgularla uyumludur (Ahmadi, 2014; Bal Gezeğin, 2015; Bal Gezeğin ve Işık Güler, 2017; Cheng, 2014; Hashemi ve diğ., 2021; Nayernia ve Ashouri, 2019; Wang ve An, 2013). Çalışmada olumsuz hüküm ifadelerine rastlanmamıştır. Hüküm ifadelerinin genellikle olumlu yönde kullanılması, yazarın olumlu etik değerlerine ve bilimsel yeterliliklerine odaklanmaya yönelik bir eğilimi yansıttığı söylenebilir. Bu bulgu, akademik kitap tanıtımlarında yazarların değerlendirme yaparken genellikle övgü odaklı bir dil kullandıklarını, eleştirel yaklaşımın ise daha az kullanıldığını göstermektedir.

Özbeğeni, en sık kullanılan tutum kaynağı olup, toplamda 380 örnek (%96,6) ile dikkat çekmektedir. *Özbeğeni* kaynaklarının ağırlıklı olarak olumlu bir şekilde kullanılması, kitapların içerik ve yapılarına dair övgülerin öne çıktığını, yazarların genellikle olumlu bir değerlendirme yapma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Özellikle olumlu *özbeğeni* ifadelerinin yaygın kullanımı, kitapların akademik değerlerinin ve katkılarının vurgulanmasına olanak sağlamaktadır. En çok kullanılan tutum kaynağının *özbeğeni* olması, önceki araştırmaların da *özbeğeni* ifadelerinin en sık kullanılan kaynak olduğunu ortaya koyan bulgularıyla doğrudan örtüşmektedir (Ahmadi, 2014; Bal Gezeğin, 2015; Bal Gezeğin ve Işık Güler, 2017; Cheng, 2014; Hashemi ve diğ., 2021; Nayernia ve Ashouri, 2019; Wang ve An, 2013). *Özbeğeni* kaynaklarının yoğun bir şekilde tercih edilmesi, kitapların kalitesine dair yapılan olumlu yorumların, kitap tanıtımlarındaki ana odak noktası olduğunu söylemek mümkündür. Çalışmamızda *özbeğeni* kaynaklarının büyük çoğunluğunun olumlu ifadelerden oluşması, kitap tanıtım yazılarının genellikle yapıcı bir değerlendirme eğilimini benimsediğini ve kitapların akademik katkılarını öne çıkardığını göstermektedir.

Bu çalışmanın diğer bir amacı, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarındaki Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında kullanılan tutum kaynaklarını incelemektir. Araştırma bulguları, her iki alanda da kitap tanıtımlarında genel olarak olumlu tutum kaynaklarının daha yaygın

kullanıldığını ortaya koymuştur. Özellikle *özbeğeni* kaynakları, her iki alanda da belirgin şekilde öne çıkmakta ve kitapların olumlu yönlerine odaklanılmaktadır. Ancak, *duyuşsal etki* ve *hüküm* kaynaklarının kullanımı daha sınırlıdır. Sosyal Bilimler alanında olumlu *özbeğeni* ifadeleri, kitapların içerik ve yapısına yönelik değerlendirmelerde sıkça kullanılmış, ancak *duyuşsal etki* kaynakları oldukça düşük bir seviyede kalmıştır. Fen Bilimleri kitap tanıtımlarında da benzer bir eğilim gözlemlenmekle birlikte, *duyuşsal etki* ifadelerinin sayısı Sosyal Bilimlere kıyasla bir miktar artış göstermiştir. Bununla birlikte, Fen Bilimleri tanıtım yazılarında *hüküm* kaynaklarının hiç kullanılmadığı dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın Sosyal Bilimler alanına ilişkin bulguları, Hyland'ın (2004) Sosyal Bilimlere dair gözlemleriyle çelişmektedir. Sosyal Bilimler alanındaki kitap tanıtımlarında eleştiri ifadeleri neredeyse hiç kullanılmamış ve *özbeğeni* kaynakları baskın bir şekilde olumlu bir dil kullanımıyla ortaya çıkmıştır. Bu durum, Türkçe kitap tanıtım yazılarının daha olumlu ve eleştiriden kaçınan bir söylem benimsemesiyle açıklanabilir. Bu eğilim, Türkçe bilimsel söylem kültürüne özgü olabilir ve değerlendirmelerde eleştiriden çok olumlu katkıların vurgulanmasına yönelik bir yaklaşımı yansıtabilir.

Fen Bilimleri alanına ilişkin bulgular ise Hyland'ın (2004) Fen Bilimleri disiplinlere dair saptamalarıyla genel anlamda uyumludur. Fen Bilimleri tanıtımlarında övgü ifadelerinin ağırlıklı olması ve duygusal ya da kişisel yargılardan kaçınılması, bu disiplinin nesnellik ve bilimsel doğruluk ilkelerine sıkı bir şekilde bağlı kalma eğilimiyle örtüşmektedir. Her iki disiplin için de *özbeğeni* kaynaklarının baskın kullanımı, akademik kitap tanıtım yazılarının genellikle olumlu bir dil kullanma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu durum, yapıcı bir değerlendirme sunma, yazarları ve eserleri destekleme anlayışıyla ilişkilendirilebilir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında tutum kaynaklarının kullanımı ile ilgili disiplinler arasındaki farklılıkları da ortaya koymaktadır. İncelenen disiplinler arasında Dilbilim, Tarih ve Türk Dili ve Edebiyatı gibi alanlarda, *duyuşsal etki* ve *hüküm* kaynaklarının az kullanılması, bu disiplinlerdeki akademik kitap tanıtımlarında duygusal tepkilere ve etik davranışlara yönelik yorumlardan kaçınıldığını göstermektedir. Bu durum, bu alanlarda akademik kitap tanıtımlarının hislerden ve yazarın kimliğinden ziyade eserin içeriğine odaklanan bir değerlendirme yaklaşımı benimsediğini düşündürmektedir.

Matematik, İstatistik ve Fen Eğitimi gibi disiplinlerde ise *özbeğeni* ifadesinin yanı sıra, *duyuşsal etki* kaynaklarının belirli düzeyde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Ancak bu disiplinlerdeki *hüküm* ve *duyuşsal etki* ifadelerinin kullanım sıklığı, *özbeğeni* kaynaklarına kıyasla oldukça düşüktür. Bu durum, söz konusu alanlarda daha teknik ve nicel değerlendirmelerin öne çıktığını ve duygusal etkilere veya kişisel yorumlara daha az yer verildiğine işaret etmektedir.

5. SONUÇ

Bu çalışma, Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında kişilerarası anlamların tutum kaynaklarıyla nasıl inşa edildiğini incelemiş ve alanyazında az çalışılan bir bilimsel metin türü olarak kitap tanıtım yazılarında farklı disiplinlere özgü söylemsel yapıları ortaya koymayı amaçlamıştır. Sınırlı sayıda çalışmaya konu olmuş bu metin türü, övgü ve eleştirinin bilimsel söylemde nasıl işlediğini gösteren önemli bir alan sunmaktadır. Bu çerçevede bu araştırma, Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarının söylemsel özelliklerini inceleyerek alandaki bu boşluğu doldurmaya çalışmıştır. Ayrıca araştırma, disiplinlerarası söylem farklılıklarını da ortaya koyarak, akademik değerlendirme uygulamalarının farklı bilim dallarında nasıl şekillendiğini göstermeyi hedeflemiştir. Bu bağlamda, Türkçe akademik kitap tanıtımlarındaki dilsel farklılıkları disiplinlerarası bir bakış açısıyla inceleyen bu çalışma alana önemli katkılar sunmaktadır. Araştırma, Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında tutum kaynaklarının nasıl kullanıldığını ve hangi ifadelerin daha fazla tercih edildiğini inceleyerek önemli bulgular sunmuştur. Kitap değerlendirme sürecinde olumlu özbeğeni kaynaklarının baskınlığı, kitap tanıtımlarında genellikle olumlu bir dilin kullanıldığını ve yazarların kitapları olumlu bir biçimde değerlendirdiğini göstermektedir. *Duyuşsal etki* ve *hüküm* kaynaklarının sınırlı kullanımı ise, kitap tanıtımlarında duygusal bir yaklaşımın ve kitap yazarının etik davranışlarına ilişkin eleştirel dilin daha az tercih edildiğini ortaya koymaktadır.

Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarındaki kitap tanıtım yazılarının her ikisi de, olumlu tutum kaynakları kullanarak kitapları öne çıkarmayı tercih etmektedir. Ancak, alanlar arasında dilsel farklılıklar ve değerlendirme uygulamaları dikkat çekmektedir. Sosyal Bilimler alanı, yazarların olumlu etik davranışlarına da yer veren bir değerlendirme biçimi kullanırken, Fen Bilimleri incelenen nesne olan kitabın yapısına odaklanma eğilimi göstermektedir. Bu bulgular, bilimsel söylemde disiplinlerarası farkların nasıl yapılandığını ve her alandaki yazma eğilimlerinin nasıl şekillendiğini anlamada önemli ipuçları sunmaktadır.

Bu araştırma, Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarında tutum kaynaklarının kullanım sıklığını ve her bir disiplinin bu kaynakları nasıl kullandığını inceleyerek, kitap tanıtımlarının yazma edimi bakımından temel eğilimlerini ortaya koymuştur. Ayrıca, alanyazında daha önce yeterince incelenmeyen bu metin türünün, dil kullanımındaki disiplinlerarası farklılıklar ve değerlendirme uygulamaları hakkında değerli bilgiler sunduğu söylenebilir. Bu bulgular, Türkçe akademik kitap tanıtımlarındaki dil kullanımını, disiplinlerarası farklılıkları ve değerlendirme uygulamalarını anlamada önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Akademik kitap tanıtımlarının yazıldığı disipline bağlı olarak, dilin nasıl şekillendiği ve hangi tutum kaynaklarının baskın olduğu konusunda önemli çıkarımlar yapılabilir.

Çalışma, farklı disiplinler arasında tutum kaynaklarının kullanımı konusunda önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda, akademik kitap tanıtımlarında daha tutarlı bir

dil kullanımı ve değerlendirme ölçütleri oluşturulabilir. Gelecekteki araştırmalar, bu bulguları daha geniş bir veritabanı ile destekleyebilir ve disiplinlerarası farkların, akademik kitap tanıtımlarındaki dilsel seçimleri nasıl etkilediğine dair daha fazla bilgi sağlayabilir. Disiplinlerarası karşılaştırmaların daha fazla yapılması, her disipline özgü dil kullanımının ve değerlendirme uygulamalarının netleştirilmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca, akademik kitap tanıtımlarındaki olumlu dilin, okuyucu üzerindeki etkileri ve bilimsel söylem alanındaki gelişmelerle nasıl şekillendiği de araştırılabilir.

ETİK BEYAN: Bu makalenin yazarı, çalışmalarında kullandıkları materyal ve yöntemlerin etik kurul izni gerektirmediğini beyan etmektedir.

KAYNAKÇA

- Agudelo, J. C. (2016). *Genre analysis of book reviews in English and Spanish: a look at rhetorical moves and appraisal* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Universitat Autònoma de Barcelona.
- Ahmadi, N. (2014). Recognizing attitude and polarity of words in review texts: An analysis of English soft and hard disciplines. *International Journal of Language Learning and Applied Linguistics World*, 5(3), 342–350.
- Bal Gezeğin, B. (2015). *Book review genre in academic writing: A comparative study of English and Turkish across ten disciplines* (Yayınlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Bal Gezeğin, B. (2016). A corpus-based investigation of metadiscourse in academic book reviews. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 232, 713–718.
- Bal Gezeğin, B., ve Baş, M. (2020). Metadiscourse in academic writing: A comparison of research articles and book reviews. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 6(1), 45-62.
- Bal Gezeğin, B., ve Işık Güler, H. (2017). Appraisal in academic book reviews. Ç. Hatipoğlu, E. Y. Akbaş, ve A. Bayyurt (Ed.), *Metadiscourse in written genres: Uncovering textual and interactional aspects of texts* içinde (ss. 175–200). Frankfurt: Peter Lang.
- Cheng, C. (2014). A contrastive study of English and Chinese book reviews on linguistics: Perspective of attitudinal meanings. *Theory and Practice in Language Studies*, 4(5), 1009–1016.
- Çakır Sarı, H. (2020). Türkçe akademik kitap tanıtım yazılarının hamle yapılanması. Uçar, A., İbe Akcan, P., Çetintaş Yıldırım, F. (Editörler). *Dilbilimde Güncel Tartışmalar* içinde (ss.67-76). Ankara: Dilbilim Derneği Yayınları.

- De Carvalho, G. (2002). Rhetorical patterns of academic book reviews written in Portuguese and in English. L. Iglesias Rábade, S. M. Doval Suárez, & M. de los Á. Gómez González (Ed.), *Studies in contrastive linguistics: Proceedings of the 2nd International Contrastive Linguistics Conference Santiago de Compostela* içinde (ss. 261–268). Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela.
- Etayve, A. S. (2017). A genre-based study of Arabic academic book reviews across soft disciplines: Rhetorical structure and potential variations. *Linguistica ONLINE*, 19, 23–45. <http://www.phil.muni.cz/linguistica/art/etayve/eta-001.pdf>
- Gea Valor, M. L. (2000). A pragmatic approach to politeness and modality in the book review articles. *SELL Monographs. Lengua Inglesa*. Valencia: Universitat de València.
- Gea Valor, M. L. (2004). A pragmatic approach to politeness and modality in the book review. Vol. 6: *Studies in English Language and Linguistics*. Valencia: Universidad de Valencia.
- Giannoni, D. S. (2006). Expressing praise and criticism in economic discourse: A comparative analysis of English and Italian book reviews. G. del Lungo Camiciotti, M. Dossena & B. Crawford Camiciottoli (Ed.), *Variation in Business and Economics Discourse. Diachronic and Genre Perspectives* içinde (ss. 126-138). Rome: Officina Edizioni.
- Halliday, M. A. K. (1994). *An introduction to functional grammar*. London: E. Arnold.
- Hashemi, A., Mahdavi-rad, F., ve Mazdayasna, G. (2021). Appraisal resources in book reviews: A study of cross-gender variations. *Journal of English Language Teaching and Learning*, 13(28), 127–146.
- Hyland, K. (2000). Praise and criticism: Interactions in book reviews. K. Hyland (Ed.), *Disciplinary discourses: Social interactions in academic writing* içinde (ss. 41–62). London: Longman.
- Hyland, K. (2004). *Disciplinary discourses: Social interactions in academic writing*. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.
- Lindholm-Romantschuk, Y. (1998). *Scholarly book reviewing in the social sciences and humanities*. London: Greenwood Press.
- Martin, J. R., ve White, P. R. R. (2005). *The language of evaluation: Appraisal in English*. New York: Palgrave Macmillan.
- Miranda, E. (1996). On book reviewing. *Journal of Educational Thought*, 30(2), 191–202.
- Moreno, A. I., ve Suárez, L. (2008). A study of critical attitude across English and Spanish academic book reviews. *Journal of English for Academic Purposes*, 7(1), 15–26.
- Moreno, A. I., ve Suárez, L. (2009). Academic book reviews in English and Spanish: Critical comments and rhetorical structure. K. Hyland & G. Diani (Ed.), *Academic evaluation: Review genres in university settings* içinde (ss. 167–182). London: Palgrave Macmillan.

- Motta-Roth, D. (1995). *Rhetorical features and disciplinary cultures: A genre-based study of academic book reviews in linguistics, chemistry, and economics* (Yayınlanmamış doktora tezi). Florianópolis, UFSC.
- Motta-Roth, D. (1996). Same genre, different discipline: A genre-based study of book reviews in academe. *The ESP*, 17(2), 99–131.
- Motta-Roth, D. (1998). Discourse analysis and academic book reviews: A study of text and disciplinary cultures. I. Fortanet, S. Posteguillo, J. C. Palmer, & J. F. Coll (Ed.), *Genre studies in English for academic purposes* içinde (ss. 29–58). Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.
- Nayernia, A., ve Ashouri, F. (2019). Attitude markers in book reviews: The case of applied linguistics discourse community. *Linguistics Journal*, 13(1), 126–146.
- Oktar, L. (2011). Eleştirel söylem çözümlemesi çerçevesinde değerlendirme kuramı. 2. *Doğan Aksan Çalıştay*'nda sunulan bildiri, 3 Ekim 2011, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Salager-Meyer, F. ve Alcaraz Arizas, M. A. (2004). Negative appraisals in academic book reviews: a cross-linguistic approach. Candlin, C., Gotti, M. (Ed.), *Intercultural Aspects of Specialized Communication* içinde (ss. 149–172). Bern: Peter Lang.
- Shaw, P. (2004). How do we recognise implicit evaluation in academic book reviews? G. D. Lungo Camiciotti & E. Tognini-Bonelli (Ed.), *Academic discourse: New insights into evaluation* içinde (ss. 121–140). Bern: Peter Lang.
- Suárez, L., ve Moreno, A. I. (2008). The rhetorical structure of literary academic book reviews: An English-Spanish cross-linguistic approach. U. Connor, E. Nagelhout, & W. Rozycki (Ed.), *Contrastive rhetoric: Reaching to intercultural rhetoric* içinde (ss. 147–168). Amsterdam: John Benjamins.
- Teich, E. (2001). Towards a model for the description of cross-linguistic divergence and commonality in translation. E. Steiner & C. Yallop (Ed.), *Beyond content: Exploring translation and multilingual text production* içinde (ss. 191–227). Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
- Tse, P., ve Hyland, K. (2009). Discipline and gender: Constructing rhetorical identity in book reviews. K. Hyland & G. Diani (Ed.), *Academic evaluation: Review genres in university settings* içinde (ss. 105–121). New York: Palgrave Macmillan.
- Wang, D., ve An, X. (2013). A study of appraisal in Chinese academic book reviews. *Journal of Language Teaching and Research*, 4(6), 1247–1252.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.